

Innovationscenter
for Økologisk Landbrug

Græsbaseret kødproduktion & dyrevelfærd

Iben Alber Christiansen

Vejle d. 12. november 2022

Den uundværlige Ø-ko - græsbaseret kødproduktion

PROJEKTETS FORMÅL & MÅL

Synliggøre hvordan kvæg på græs bidrager til et velfungerende økosystem.

Styrke afsætning af kød fra kvæg på græs.

Skabe fællesskab blandt mulige græskødsproducenter

Udvikle kriterier for et fremtidigt græskødskoncept

Synliggøre potentialet ift. interesserede afsætningsmuligheder

Støttet af Fonden for Økologisk Landbrug (FØL)

I samarbejde med Udviklingscenter for husdyr på friland og ØkologiRådgivningDanmark

Sunde fedtsyrer
Kvalitet erstatter kvantitet
Efterbehandling/forædling
Markedsføring af unikke
særkender både som en
fælles historie og individuelt

Produkt

Ressourcer

Naturpleje + sædskifte =
100 % "overskudsgræs"?
Lavt investeringsniveau og
driftsudgifter
Stimulere naturlige processer/ udnytte
overskud fra andre driftsgrene (ex.
Græs i sædskifte, kalve fra
mælkeproduktion)
Feed no Food

Arbejdspladser på landet
Lokale varer og afsætning
Oplevelser/læring om natur
Bosætning og involvering
Øget landskabsværdi

Landdistrikt

Ekstensivt
Økologisk
Græsbaseret
Oksekød

Dyrevelfærd

Et godt dyreliv
Naturlige rammer – udeliv
Græsbaseret foder
Ingen rutinemæssige indgreb
Ingen rutinemæssige
behandlinger
Slagtning uden stress
Ansvar for dyrene – godt
management

Høj selvforsyningsgrad
Fremme naturlige processer (ex.
Kulstofbinding)
Areal og dyr skal passe sammen,
så der er balance = 100% græs
Emission fra stald, mødding,
gødningudbringning ><
Omsætning på jorden med det
samme

Klima

Natur

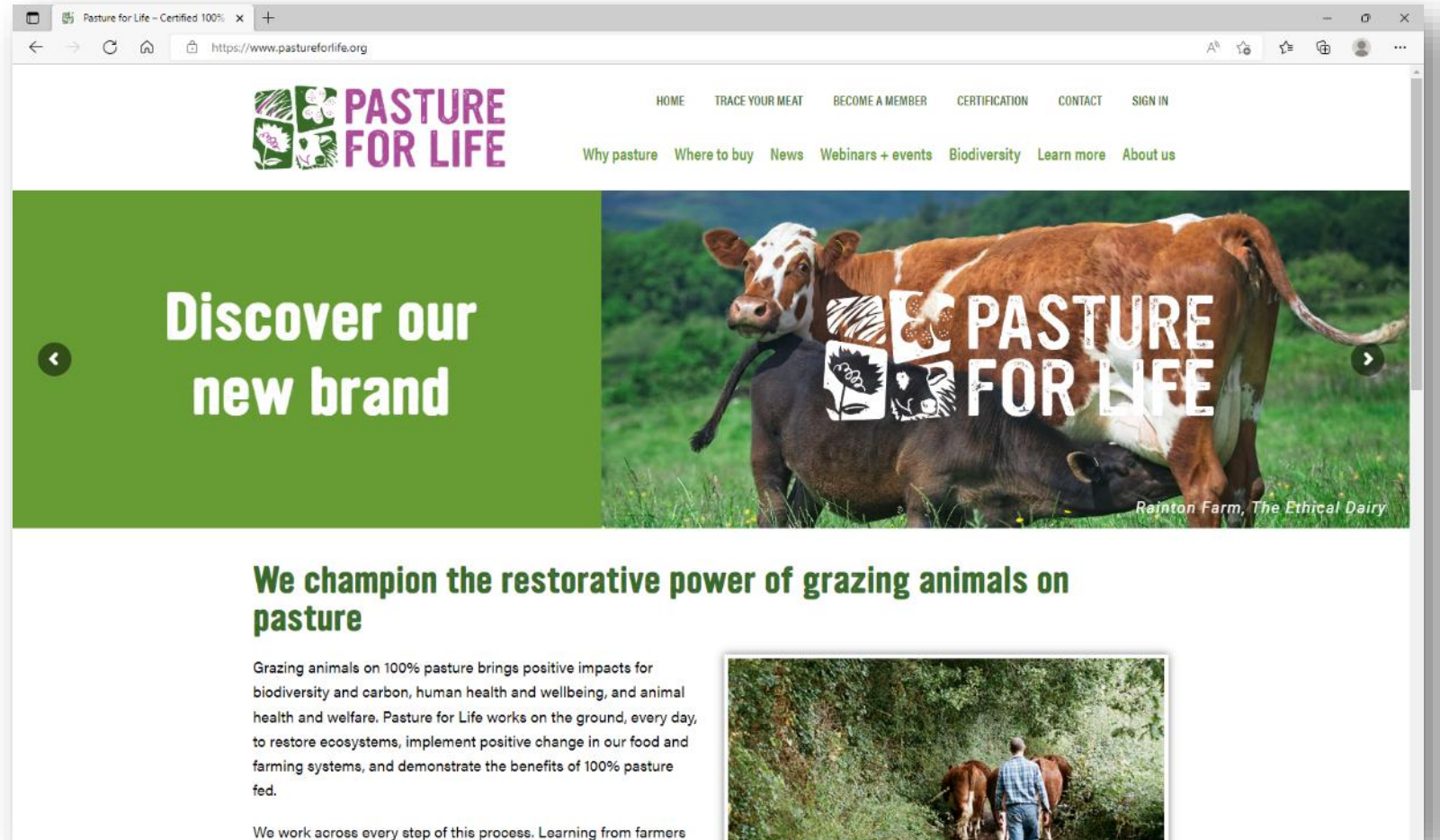
Forene natur og produktion
Lokalitetsspecifikke
målsætninger/lkontekst
Koens rolle i et naturligt kredsløb
Arbejde med naturlige processer
Landmand/dyr som redskab

Pasture for Life Standards

High Animal Welfare

A Natural Diet

Wildlife-friendly Fields

Formål med fællesskab om ”græskødsriterier”

Oversat fra ”Pasture for Life” UK

Udbrede bevidstheden om at:

- Græssende dyr fungerer som en genopbyggende kraft.
- For os, for lokalsamfundet, for jorden, for luften og for gårdene
- Kød fra græsfodrede dyr er autentisk mad, der genetablerer kontakten til den naturlige verden omkring os.
- Ved at arbejde med kvæg som en del af økosystemet ændres fokus fra monokultur og mod at fejre diversiteten og genopbygge det, som er mistet.
- Vi vil gøre det muligt for så mange som muligt at blive en del af bevægelsen mod en bedre måde at drive landbrug på, som er til fordel for alle
- **HØJ DYREVELFÆRD – NATURLIGT FODER – NATURVENLIGE MARKER**

Spørgeskema til fremtidige græskødsproducenter

- Spørgeskema forår 2021
- Besvarelser fra 112 kødkvægsproducenter
- 81 deltagere har vist interesse i at levere til græskødskonceptet
- Alle respondenter er økologer, under omlægning samt enkelte desuden biodynamiske.

Spørgeskema til fremtidige græskødsproducenter

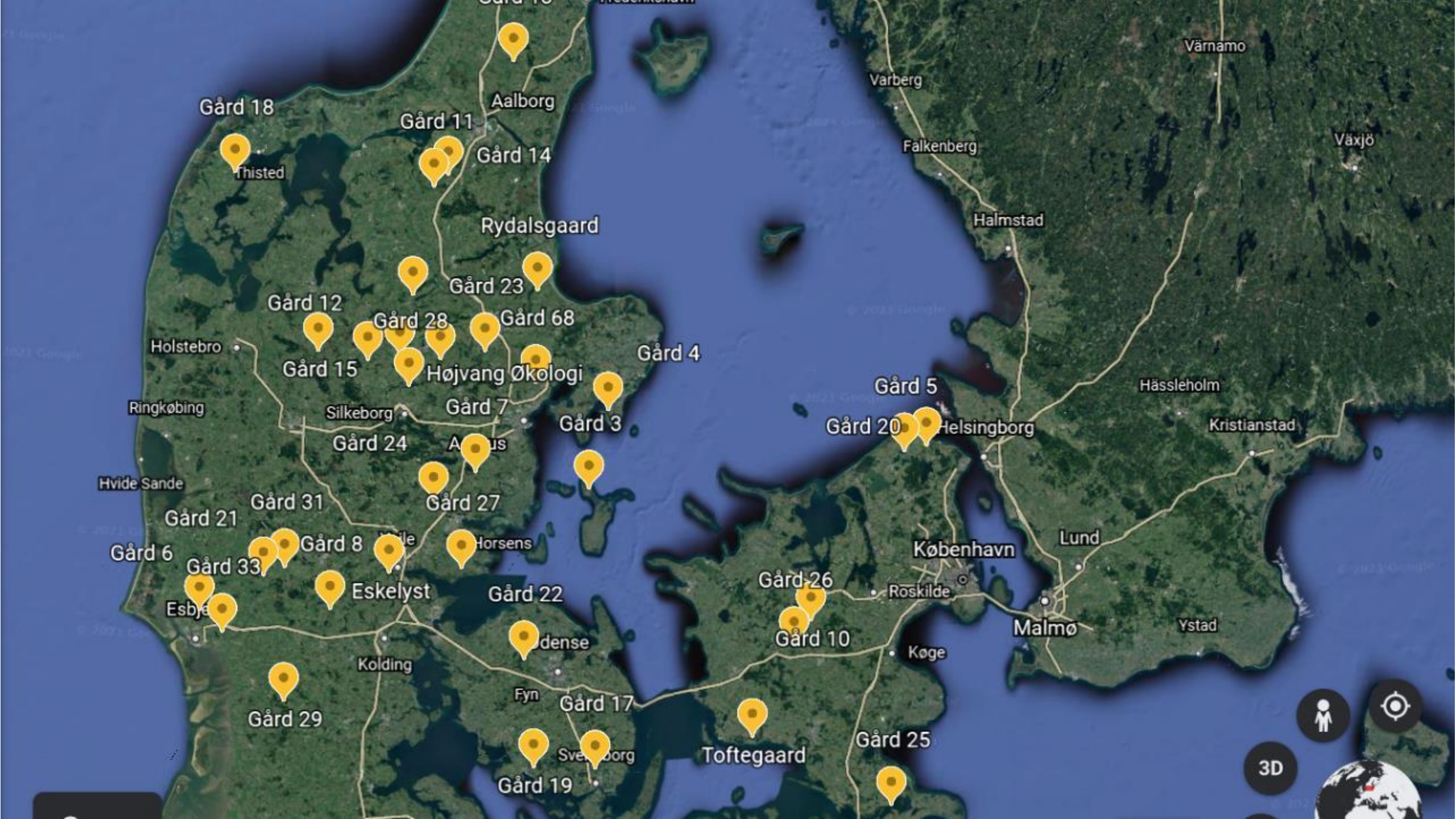
TAK fordi du vil deltage i denne undersøgelse om forudsætninger for en eventuel fremtidig græskødsproduktion.

Formålet med projektet om græskød og denne spørgeskemaundersøgelse er at synliggøre, hvordan kvæg på græs bidrager til at opretholde et velfungerende økosystem og på dette grundlag styrke afsætning af kød fra denne produktionsform.

Det gøres blandt andet ved at skabe fællesskab og ny viden omkring udvikling af kriterier for et fremtidigt græskødskoncept samt ved at kortlægge, hvor mange mulige græskødsproducenter der allerede findes, så potentialet kan synliggøres for interesserede afsætningsmuligheder.

Vi håber du vil bruge 10 minutter på at udfylde dette spørgeskema, så vi kan komme i gang med arbejdet sammen med jer. Svarene vil kun blive gengivet i anonymiseret form.

Gård 18

Gård 11

Aalborg

Gård 14

Thisted

Rydalsgaard

Gård 23

Gård 12

Gård 28

Gård 68

Holstebro

Gård 15

Højvang

Økologi

Gård 4

Ringkøbing

Silkeborg

Gård 7

Gård 3

Gård 5

Gård 20

Helsingborg

Hässleholm

Kristianstad

Hvide Sande

Gård 31

Gård 27

Gård 21

Gård 8

Horsens

Gård 6

Gård 33

Eskelyst

Gård 22

Gård 26

København

Lund

Esby

Kolding

Odense

Gård 10

Roskilde

Malmö

Ystad

Gård 29

Fyn

Gård 17

Toftegaard

Gård 25

Gård 19

Svejborg

3D

Generelle kriterier

- Økologisk eller under omlægning til Økologi
- Ingen parallel opdræt af samme dyreart på bedriften – alle dyr leveres til konceptet
- Slagtehus, slagtere, forarbejdningsled skal have økologisk autorisation
- Underskrevet tro-love-erklæring der medsendes ved slagtning
- Producenter forpligter sig til åbenhed ved beskrivelse til markedsføring fx. via salgs- og hjemmeside.
- Frivilligt: tilgængelig for besøgende/rundvisninger for interesserede

Bæredygtig græsmanagement

- Græsning på omdrifts-/naturarealer så mange dage om året som muligt
- Foder 100% baseret på afgræsning og/eller græs-baseret grovfoder
- Dyrene skal selv hente græsset på marken
- Selvforsyning med græs/vinterfoder?
- Supplering med hø/wrap, ensilage, halm og naturligt grovfoder
- Dokumentation for, at jordens hummusindhold & græsmarkens produktivitet ikke er kompromitteret
- **EOV som dokumentation & garant for udvikling + staldskole?**

3.4.3 Pasture and forage must be the only feed source consumed for the lifetime of the animal, with the exception of milk consumed by youngstock prior to weaning. Animals must not be fed grain or any other form of feed concentrate.

Note: Pasture and forage includes grass (annual and perennial), legumes (e.g. clover, trefoil, vetches), brassicas (see section 3.6) and herbs within pasture leys. Also permitted are forbs, browsing of shrubby growth, and arable silage or wholecrop, harvested in the vegetative (pre-grain) state (see section 3.7). All of the above may be provided for grazing or as conserved products (e.g. hay and silage).

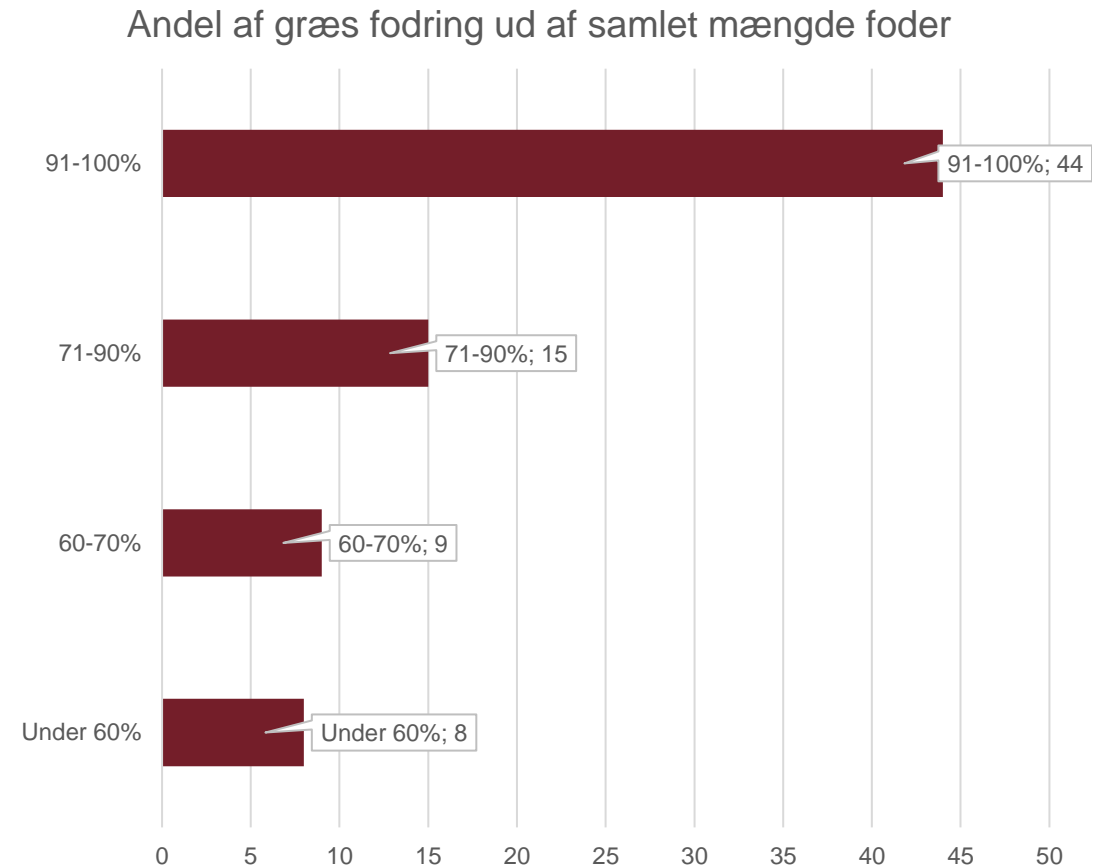

Diskutér: Hvad tænker I om afgræsning af efterafgrøder &/ fejlslagne marker?
Hvad menes omkring restprodukter – Pulp fra ølbrygning, grøntsagsrester f.eks.

Græsandel i foder – resultat fra spørgeskema 2021

- Græs
- Wrap
- Hø
- Græsensilage
- Majsensilage
- Helsæd
- Korn
- Mineraler
- Foderkridt
- Fodersalt
- Grøntsagsrester
- Hestebønner
- Krafftoder
- Grønpiller

Dyrevelfærd

- Stald overholder Øko, lov & branche + DB?
- Dokumenteret god dyrevelfærd min. en gang årligt med beskrivelse af:
 - Opholdsarealer (fx. skygge, læ)
 - Tilstand (fx. huld, pels, renhed)
 - Næringsbehov (fx. vand, græsudbud)
 - Adfærd (fx. flokadfærd)
 - Management (fx. flytning, tilsyn)
 - Data (fx. medicin, dødelighed)
- Græsserliv100 som dokumentation og garant for god dyrevelfærd og udvikling + staldskole?

Diskutér: Mælk fra en ko/ammetante i mere end 5 mdr. hvis afkom/kryds på malkekvæg?
Naturlighed – afhorning forbudt eller arbejde mod pollede dyr?
Krav om årlig gødningskontrol - forebyggelse mod parasitter?

Transport og slagtning

- Transport af enkeltdyr bør undgås
- Dyrene læsses først, når destination/slagteri kender deres ankomst
- Ungdyr må ikke sælges til levende eksport
- Slagtning tæt på ejendommen, så transporttid begrænses
- Dyrene skal kunne sælges frit efter slagtning fx. til egen gårdbutik
- Det bør tilstræbes, at der kun slagtes dyr, der er i passende huld og i positiv energibalance

Diskutér: Aflivning skal ske på marken for at mindske stress?

Modningstid min 15 dage for kalve og 21 dage for kvier, stude, ungtyre og køer (Det naturkød regel)?

Produkt - økonomi

Dialog – kriterier præsenteres for afsætningsleddet

- Ønske om færre formkrav?
- Afsætning – hvad er en fair (tillægs-)pris?
- Tillæg for fedtmarmorering - hvordan?
- Vægtgrænser overvejes?
- Fratræk for farve vil forekomme oftere?
- Hvordan sikres kødkvaliteten, når det er alle typer og størrelser af dyr, der er i spil?

Slagtere og kokkes holdning til græskød - minisurvey

Mads Illum Hansen, Økologisk Landsforening, 2021

Hvad skulle der eventuelt til for at du valgte at købe endnu mere naturkød/ græsfodret kvæg? Eller såfremt du i dag slet ikke køber det - så begyndte på det?

Kontinuerlig kvalitet
- Leveringssikkerhed
- Prisen

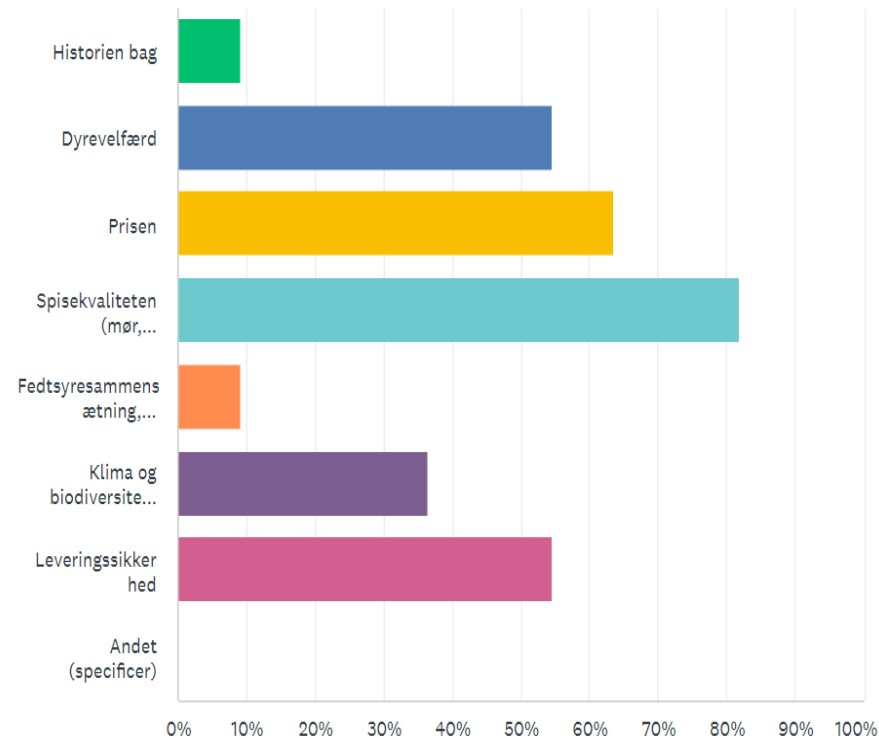
Bedre udvalg fra grossisten. Specielt bedre udvalg af Dansk kvalitetskød

Mere smag, pænere struktur og flot fedt marmorering

At prisen er konkurrencedygtig i forhold til kvalitet. Hvis kvaliteten er sindssyg, så kan prisen være højere.

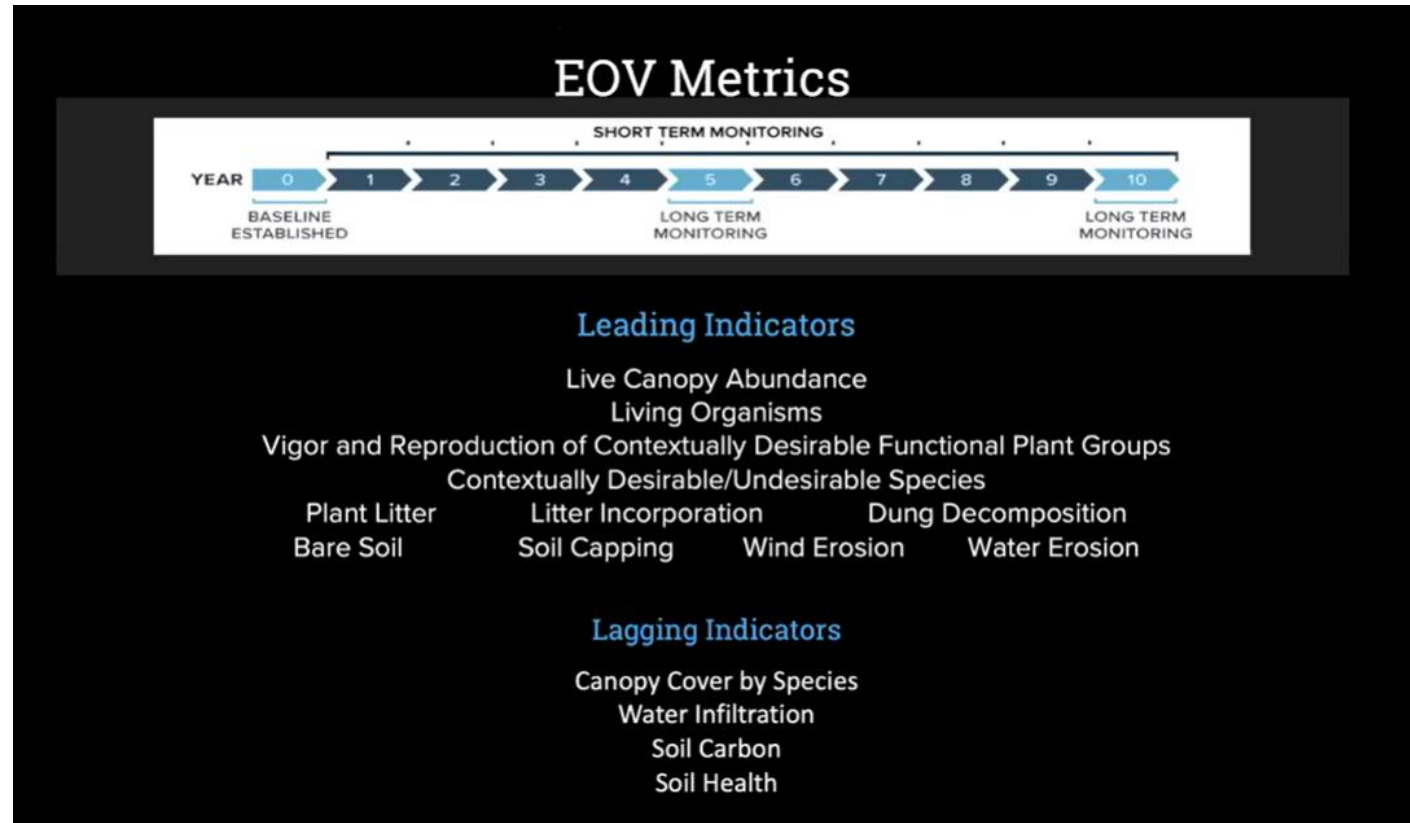
Sæt X ved de 3 vigtigste parametre i dit valg af indkøb af oksekød:

Besvaret: 11 Sprunget over: 0

Verificering = udvikling i stedet for (mere) kontrol

EOV: Ecological Outcome Verification

<https://www.youtube.com/watch?v=Cg14q3lF72A>

EOV: Ecological Outcome Verification

Short Term Monitoring Results

PADDOCK NAME	AREA (HA)	FORAGE ESTIMATION			EHI Average /Paddock
		BIOMASS	QUALITY	Use intensity	
72-5 Ryttervej 1	3			m	
72-6 Ryttervej 2	44			m	
54 Cirkelmark	42	826	3	m	60
53-2 Haraldskær N	60	694	4	m	70
51 Ruevej	46	1235	2	m	65
50 Kommamarken	38	207	3	m	45
69 Kærbølling	6	207		m	55
55 Gåsebanke 1	7	82		l	5
61 Tofthøj Left	13	1000		l	60
44-0 Grønlandsvej	5	694		m	55
50 Tofthøj Right	16,5	826		m	45
Total:	94				

Long Term Monitoring

Biodiversity and water infiltration

	LTM1	LTM2	
Paddock	1	61	
Strata	clay	sand	
Bare Ground %	0	0	
Litter %	0	2	
Cool Season grasses %	72,36	63,4	
Legumes %	4,60	16,95	
Other forbs %	15,71	15,11	
Sedges and rushes %	7,3	2,5	
Shrubs %	0	0	
Trees %	0	0	
Annuals %	0	0	
Number of funct. groups	4	4	
Species Richness	17	27	
Shannon <u>W</u> enner Index	1,73	2,45	
Ecological Health Index	50	65	
Distance to near. perennial cm	0	0	
Infiltration rate (mm/min)	1,46	2,01	

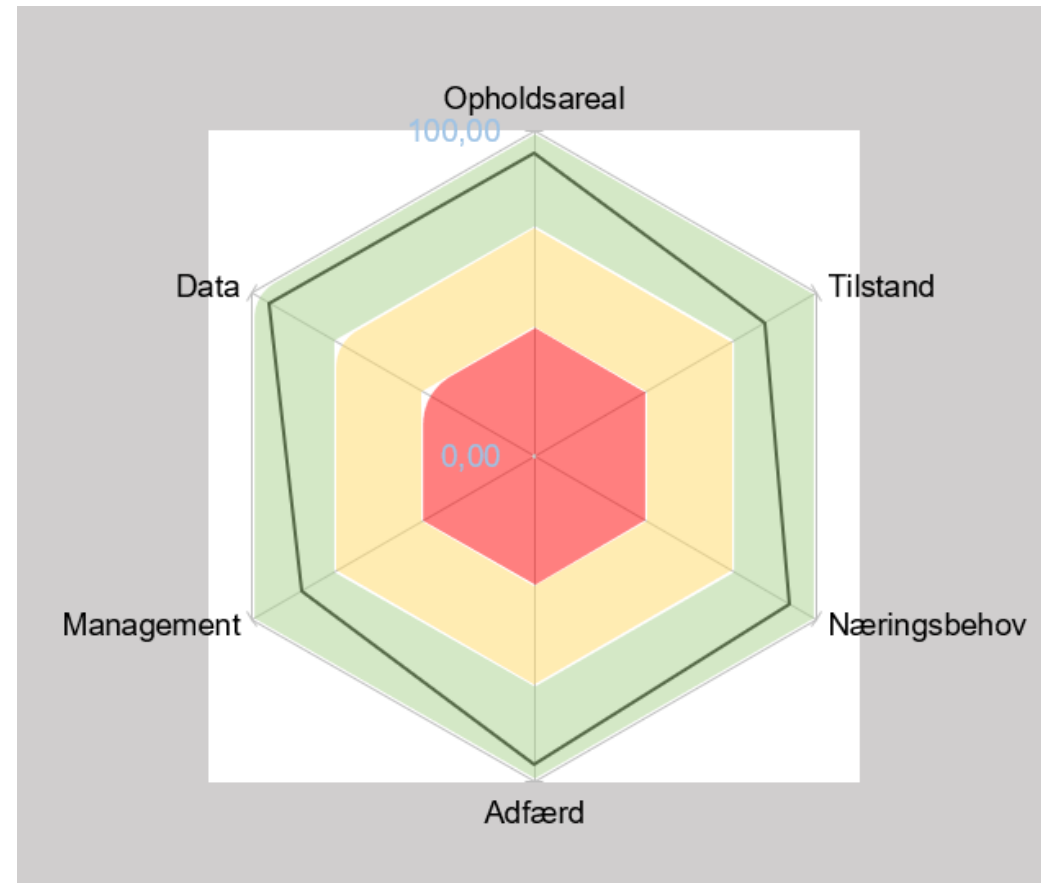
Velfærdsvurdering – græsserliv100

Verificering i stedet for (mere) kontrol

- Dyrenes mulighed for 'naturlighed'. Fx lys, luft, udeliv, valgfrihed, social kontakt og mulighed for fri bevægelse, blandt andet i forbindelse med kælvning.
- Menneskets omsorg og pasning (at de overvåger dyrene godt og griber hurtigt og konsekvent ind, når det er nødvendigt og relevant).
- Dyrenes fremtoning og hvordan de reagerer på de påvirkninger, som deres daglige omgivelser giver dem.

Redskab til dialog og til sikring og udvikling af god dyrevelfærd – ikke kontrol!

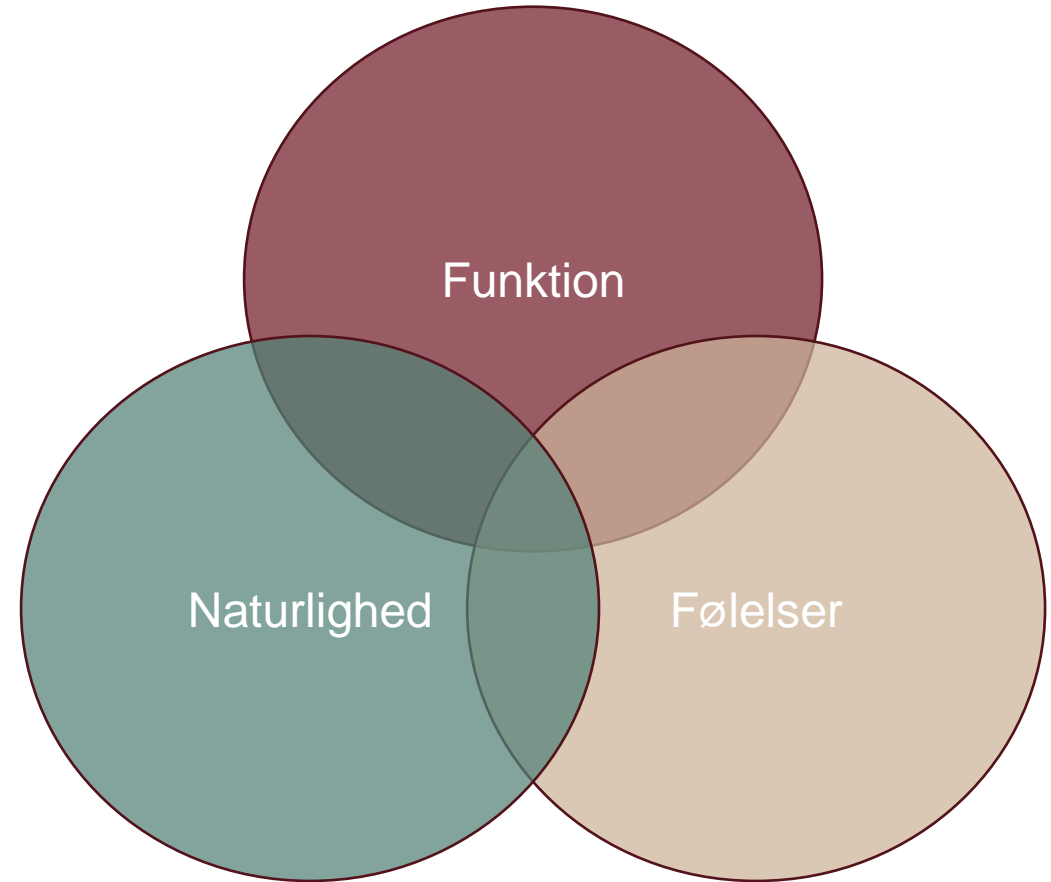
Afvejning ift. øvrige bæredygtighedsparametre

Velfærdssyn

- Biologisk Funktion
 - Ikke syge
 - Vokser
 - Reproduktion
- Følelser
 - Smerte
 - Lidelse
 - Velbehag
- Naturlighed
 - Ikke ændre på dyrene (ex. Afhorne)
 - Naturlig adfærd (ex. ko-kalv)
 - Så naturlige forhold som muligt (ex. udeliv)

(Fraser, 2003)

Dyrevelfærd - dyrenes opholdsareal

Plads

Variation i landskabet

Læ/Ly

Skygge

Optrådt areal

Et tørt leje

Indeklima (luft, lys, risiko for skader)

Klømulighed

Eksempel fra græsserliv100 rapport

Foto: Thorkild Nissen

Dyrevelfærd set fra oven?

Hvordan kan teknologien hjælpe?

- Finde flokken hurtigere
- Dyr kan tælles fra oven
- Øge frekvensen af tilsyn på vanskelige steder

Måske i nær fremtid?

- Huldvurdere
- Flytte hegn
- Andet: Gødning, græsudbud, beplantning/ly

